

Valódi történések fémben

Üdvözlöm Önöket Kovács Géza *Valódi történések fémben* című kiállításának megnyitóján!

Izgalmas és sokatmondó cím egy különleges tárlatnak! A metaforikus elnevezés meghatározza a művek anyagát és célját is, hiszen a fémek passzivitása Kovács Géza keze által dinamizmusá alakul, kézzel fogható – valódi – történéssé. Az önálló használati értékkel rendelkező, organikus létre utaló vastárgyak új értelmet és jelentést kapnak a marosvásárhelyi születésű, gépészmérnöki múlttal rendelkező alkotó keze által – egyben elnevezésük által is. Ugyanis a címadás ak-tusa – legyen szó akár tárlatcímekekről, vagy még inkább műalkotások címeiről – szorosan összefügg a művész ars poeticájával is, nehéz szétválasztani a kettőt.

A cím a művek számára egyfajta vezérszó, amely egy meghatározott jelentéstartományon belül mozgatja a művet: szűkítheti, tágíthatja értelmezési lehetőségeit. A neves orosz, absztrakt festő, VASZILIJ KANDINSZKIJ szavaival „a művésznak mondania kell valamit, feladata nem a forma birtoklása, hanem e formának a tartalomhoz igazítása”, ezáltal a műalkotás tartalmi, formai és jelentésbeli hármasságának megvalósulásában a műcím nagy jelentőséggel bírhat.

A nyelvi képződmények és a hozzárendelt vizuális világ között sokféle kapcsolat alakul ki, így a fogalmak és a műalkotások közötti viszonyrendszer és kapcsolati hálózat egyik fontos szegmense a műalkotások címe. Minél telítettebb a fogalom, annál több olvasata/értelmezési lehetősége van, ha címként használják. A cím kiterjeszti az észlelt műalkotás információtartalmát, irányt ad a befogadási műveletnek, módosíthatja a műről kialakítandó képzetet, vagyis körülhatárolja az alkotás fogalmilag meghatározott értelmezhetőségi tartományát.

A címek különbözőek: vannak találók és kevésbé lényeglátók, konkrétak és elvontak. Janus-arcúnak is nevezhetők: egyik arcuk a műre néz, a másik a nézőre – ha a cím együtt nézi a művet és a befogadót is egy magasabb szempontból, akkor teljesíti küldetését. A művek értelmezéséhez a cím megközelítési szempont, külső nézőpont, fókuszpont, bár „maguk a művek is gondolati és érzéki inspirációkat adnak: asszociatív

fogalmi forrásvidékeket nyitnak meg a befogadó előtt” (WEHNER TIBOR).

A „mű–egész” viszony önvalójában is teljes: a cím nem ennek kiegészítése, mankó a tartalomhoz, hanem egy vetület, amely akár a mű részévé is válhat: az alkotó műbeli valósága csak befogadója által teljesedik ki. Művészetfilozófiai kérdés, hogy a vizuális percepció hogyan kapcsolódik a befogadó kognitív működéséhez, vagyis hogy a néző hogyan képes értelmezni a látottakat.

Kell-e cím egyáltalán egy műnek? Elsőként ez a kérdés merül fel, hiszen egy képzőművészeti alkotáson minden rajta van, amit a művész láttatni akart: a formák, a színek, az anyagok. Szokták is mondani, hogy rossz az a mű, amit magyarázni kell. Vagy a cím esetleg csak útmutató; az első lépés azon az ösvényen, amely elvisz a vizuális katarzishoz? Ez megközelítés kérdése: ahány alkotó, annyi lehetőség. Vannak művészek, akiknek a címadás szinte ugyanolyan fontos, mint

maga a műalkotás. A laikus nézők gyakran adnak olyan visszajelzést, hogy feltétlenül szükségük van a cím kínálta fogódzóra, mert önmaguktól nem mernek próbálkozni a „mit is látok” megválaszolásával. Pedig az élmény a sajátjuk: képszerűen fogalmazva a művész csak meglők a címével egy ingát. Kovács Géza így mesélt saját címadási tapasztalatairól: „Eleinte nem is akartam címet adni a műveimnek, mert arra gondoltam, hogy ez behatárolja

őket, később a nézőkkel való beszélgetések döbentettek rá arra, hogy a cím egyfajta szellemi hidat is képezhet a néző és a mű között. Elindíthat a befogadóban egy olyan gondolatmenetet, amire ő esetleg soha sem gondolt volna. Sokan később örömmel újságolták, hogy sikerült nekik felfedezni azt, amit a cím mondott nekik arról a műről, ami előtt addig tanácstalanul álltak.”

Kovács Géza ezen a kiállításon szereplő alkotásainak – zömében rövid, 1-2 szavas – címei feszültségeket, megpróbáltatásokat, nehézségeket tükröznek, egyben dinamizmust is, mint pl. a *Szabadulni vágyó*, *Kiáltás*, *Siklás*, *Kitörés*, *Fejlődés*, *Rohan az idő*. Melankóliát és beletörődést sugall a *Kikönyökölve*, *Letaposva*, *Dilemmában*, *Bánatos*; történetiséget hordoz a *Vikingek hagyatéka*, a *Magyar Szent* és *A Nap birodalma*; filozofikus tartalmat pedig *A szónok védelme*, a *Szerencse zárja*, a *Nyers önirónia*, vagy éppen a nagyon találó *Virtuális harmónia*.

Milyen a jó cím? Többen gyakorlatiasan közelítik meg ezt az elméleti indíttatású kérdést, mi-

Kovács Géza: Átkozott gereblye

vel kézenfekvőbb okok is szükségessé tehetik a műveknek történő címadást. Egy mű sokfelé megfordul, miután kikerül a műteremből, és megtalálja végleges helyét: kiállításokon, kereskedőknél, műgyűjtőknél, ahol könnyen elkeveredhet, ha nincs beazonosítva a címe által: erre szolgál a cím az alkotás „személyi igazolványaként”. „A tökéletesen absztrakt mű is megkövetelheti, hogy elolvassuk a címét, csak ezután engedje meg, hogy minden zamatát megízleljük. Címre mindenképpen szükség van ahhoz, hogy azonosíthassuk a műveket a beszélgetés és a kutatómunka során, de egyáltalán nem szükségszerű, hogy maga a művész legyen a cím adója” – olvashatjuk MICHEL BUTOR *A szavak a festészetben* című könyvében.

A címeknek számos forrásuk lehet az alkotók személyiségétől függően; van, aki elsősorban saját fantáziáját használja a címadásában, de vannak, akik más műfajokból emelnek át címeteket, hogy azok a műalkotással kapcsolódva egy újabb kontextusba kerüljenek. Időrendiségét tekintve van, akinél egyszerre születik meg a cím a művel, de az alkotások legtöbbször elkészültük előtt vagy után kapnak címet. Egy-egy szófordulat, kifejezés vizuális formákba öntésének vágya is megmozgathatja az alkotói fantáziát, főleg, ha megrendelésről van szó, vagy adott témával kapcsolatos munkát kell létrehozni egy tematikus kiállításra.

Hogyan vélekedik maga Kovács Géza a jó címről? Szerinte a címek kitalálása is alkotó folyamat, tele tépelődésekkel és bizonytalansággal, amíg meg nem nyugszik az ember, hogy jó címet adott a művének. „Ha jó és igaz a cím, akkor az vonzóvá tudja tenni a műhöz való közeledésünket. A címadás nem is olyan könnyű feladat, ha az ember felelősen gondolkodik, és meg is akarja találni azt a szót, amely tömören jellemzi művének üzenetét, ezért olyan fontos, hogy az találó legyen.”

Úgy érzem, joggal mondhatjuk, hogy ez teljes mértékben sikerült az alkotónak: címeivel méltán támasztja alá vizuális mondanivalóját, támpontot nyújtva az absztrakt művek befogadásával küszködő közönségének. Az elmúlt évtizedekben a művész számos hazai és nemzetközi, egyéni és csoportos kiállításon való szereplése, valamint rangos állami kitüntetései is bizonyítják közönsége szeretetét, valamint szakmai elismertségét. Ezek tudatában kérem, fogadják szeretettel Kovács Géza 125. egyéni kiállítását, és kívánom, hogy találják meg a művek – Önök számára legfontosabb – értelmét!

Köszönöm a figyelmet!

Elhangzott a megnyitón, Alsónémedi, 2017. 12. 02.

Wernke Bernát

fogd lantodat

a derekasodó zöldek is
végzetükbe léptek
a parkban,
szörnyen... hát
fogd lantodat, s ne engedd
e menetet

szunnyatagába veszni,
sivár feszüléseibe, harcosként
lépj, siklataiból szép
színét kimenekítvén...

zajba ölődött

lecsúszottsága jelképe,
most sarába zuhantatva
óvta, valahogy
teljes hivalkodóba, ...de
megindult rá, mozduló
hajója, a lány kelyhét
dobódó illatában... és
nyitódott a hangok – nem
számított többet, egykor
zajba ölődött mivoltuk...

könnyületében...

és a korrábbi aljzat
szennye, felejtődött –
mikor fejét, keblén pihentette...
mikor mosolya foltja, rúzs
illatát, ajkáról ámulatba
harangoztatja...

erre térően merész

...a kút hallgatagsága
homlokára hullott, nem
zörgette láncát a szél, nem
volt már erre térően merész –
légét lobogtatva szerteszt...

minden néma volt... a ragyogatok
járta, már a homályba bomlott... de
holnap reggelre, minden bűvöletbe
búj... mikor a vödör, a
rá csodálkozó arcokkal,
a kelő nap
csontjaiban honol...